

Sygn. akt III AUa 1224/12

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 stycznia 2013 r.

Sąd Apelacyjny - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Małgorzata Gerszewska
Sędziowie:	SSA Daria Stanek (spr.) SSA Grażyna Czyżak
Protokolant:	Agnieszka Skwirowska- Schoeneck

po rozpoznaniu w dniu 22 stycznia 2013 r. w Gdańsku

sprawy H. S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

o prawo do emerytury

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

od wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku- VIII Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 12 kwietnia 2012 r., sygn. akt VIII U 16/12

oddala apelację.

Sygn. akt III AUa 1224/12

Uzasadnienie:

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. decyzją z dnia 29 sierpnia 2011 r. odmówił H. S. prawa do emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych.

Odwołanie od powyższej decyzji wniósł ubezpieczony.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. decyzją z dnia 14.10.2011 r. powtórnie odmówił przyznania wnioskodawcy emerytury.

H. S. odwołał się także od powyższej decyzji.

Sąd Okręgowy w Gdańsku – VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 12 kwietnia 2012 r. zmienił zaskarżone decyzje i przyznał wnioskodawcy H. S. prawo do emerytury od dnia 1 lipca 2011 r. Jednocześnie

Sąd Okręgowy stwierdził, iż pozwany organ rentowy ponosi odpowiedzialność za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji w sprawie.

Sąd I instancji orzekł na podstawie następujących ustaleń faktycznych i rozważań prawnych:

Ubezpieczony H. S. urodzony dnia (...) z zawodu jest spawaczem, w dniu 15.06.2011 r. złożył wniosek o emeryturę.

Zgodnie z decyzją ZUS z 29.08.2011 r. wnioskodawca udowodnił 23 lat, 11 miesięcy i 5 dni okresów składkowych i nieskładkowych ogólnego stażu pracy, udokumentował w przekonaniu organu rentowego staż pracy w szczególnych warunkach w wysokości 1 roku, 8 miesięcy i 18 dni. W związku z tym pozwany, decyzją zaskarżoną przez ubezpieczonego w niniejszym postępowaniu, odmówił wnioskodawcy prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym. Zgodnie z decyzją z 14.10.2011 r. wnioskodawca udowodnił 25 lat i 9 dni okresów składkowych i nieskładkowych ogólnego stażu pracy oraz staż pracy w szczególnych warunkach wynoszący 1 rok i 9 dni.

Wnioskodawca w okresie od 1.12.1966 r. do 6.09.1970 r. pracował w gospodarstwie rolnym rodziców. W okresie od 8.09.1970 r. do 30.04.1979 r. pracował w Stoczni im. (...)w G.na stanowisku spawacza elektrycznego ręcznego. W okresie od 7.05.1979 r. do dnia 31.07.1989 r. pracował w Stoczni (...)w G.na stanowisku spawacza elektrycznego. Wnioskodawca w okresie od 2.10.1989 r. do 01.09.1993 r. pracował w (...)w G.na stanowisku spawacza na kontraktach zagranicznych. Wnioskodawca w okresie od 26.01.1996 r. do 22.02.1996 r. pracował w (...) sp. z o.o.w S.na stanowisku spawacz. W okresie od 01.07.1999 r. do 31.12.2000 r. pracował w Stoczni (...) w G.na stanowisku spawacza elektrycznego. Również w okresie od 16.08.2001 r. do 30.06.2011 r. pracował w Stoczni (...) w G.- na stanowisku spawacza elektrycznego ręcznego.

Na rozprawie wnioskodawca podał, że pracował w Stoczni (...) w okresie od 7 maja 1979 do 31 lipca 1989 roku w charakterze spawacza elektrycznego ręcznego. Spawał kadłuby, pęknięcia w nich, spawał poszycia uszkodzone wskutek kolizji statków. Spawał te elementy, które były remontowane w Stoczni: drabiny relingi, burty, ładownie. Pracował w brygadzie, w której byli również monterzy oni również przygotowywali elementy do spawania. Nie pełnił funkcji monterza. Zdarzało się, że pomagał monterom wtedy, kiedy materiał nie był jeszcze przygotowany do spawania. Ukończył technikum mechaniczne obróbki skrawaniem. Pracował wcześniej w Stoczni im. (...)i tam ukończył kurs spawacza łukowego. Wnioskodawca okazał książkę spawacza wydaną przez Ministerstwo Przemysłu Ciężkiego nr (...), w której w miejscu „rodzaj spawania” wpisano „elektryczne”. Książeczka zawiera wpisy dotyczące egzaminów z zakresu spawania elektrycznego ręcznego, a także wpisy odnośnie zakładów pracy: Stocznia im. (...), Stocznia (...), Stocznia (...).

Wnioskodawca nie pracuje od końca maja 2011 roku. Wnioskodawca okazał wypowiedzenie umowy o pracę, z którego wynika, iż Stocznia (...) S.A. w upadłości likwidacyjnej rozwiązuje z H. S.umowę o pracę zawartą na czas nie określony z dnia 30 czerwca 2011 roku, w związku z likwidacją etatu i zwolnieniem grupowym.

Wnioskodawca był na kontraktach zagranicznych w czasie zatrudnienia w Stoczni (...) i te okresy zostały mu odliczone od stażu pracy uwzględnionego przez ZUS. Był na jednym taki wyjeździe w okresie 19.07.82 - 28.02.1983 r. W tym czasie korzystał z urlopu bezpłatnego, którego udzieliła mu Stocznia (...). Był skierowany do tej pracy przez Agencję (...). Był na statku kanadyjskim jako fiter.

W czasie zatrudnienia w Stoczni (...) był tylko spawaczem, pracował na stanowisku spawacza stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. W 1989 roku nie otrzymał świadectwa wykonywania pracy w warunkach szczególnych. Dostał takie świadectwo dopiero od syndyka.

Sąd Okręgowy wskazał, że stan faktyczny w niniejszej sprawie ustalił na podstawie wyników przeprowadzonego postępowania dowodowego, w szczególności w oparciu o zgromadzone w dokumentacji rentowej świadectwa pracy wnioskodawcy oraz całokształt dokumentacji osobowej ubezpieczonego z czasów jego zatrudnienia oraz na podstawie zeznań wnioskodawcy. Sąd orzekający dokonując analizy i oceny zeznań bezpośrednio w toku rozprawy uznał je za w pełni wiarygodne. Zeznania te są wyczerpujące, wzajemnie się uzupełniają i korelują z dokumentami osobowymi skarżącego w szczególności świadectwami pracy i dokumentami zawartymi w aktach osobowych.

Sąd I instancji podkreślił, że istota sporu w niniejszej sprawie sprowadza się do rozważenia, czy skarżący wykonywał pracę w szczególnych warunkach przez okres co najmniej 15 lat, co warunkuje nabycie przez niego prawa do emerytury.

Sąd Okręgowy zważył, że wnioskodawca domagał się ustalenia prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym z tytułu pracy w szczególnych warunkach. Podstawą takiego żądania jest art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tj. Dz. U. z 2004 Nr 39 poz. 353 ze zm.). Przepis ten stanowi szczególne uregulowanie, znajduje bowiem zastosowanie w stosunku do osób urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., które zasadniczo, wskazane w nim warunki nabycia prawa do świadczenia, spełniły już w dacie wejścia ustawy o emeryturach i rentach z FUS, a więc na dzień 1 stycznia 1999 r. i gwarantuje osobom tym możliwość nabycia prawa do świadczenia na dotychczasowych warunkach. Przepis ten został zawarty w przepisach przejściowych, ma na celu zagwarantowanie częściowo nabytych uprawnień emerytalnych - prawa do emerytury w wieku obniżonym z tytułu pracy w szczególnych warunkach osobom urodzonym po 31 grudnia 1948 r. - z tytułu spełnienia warunków stażowych, określonych w tym przepisie, do dnia wejścia w życie ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Niewątpliwie bowiem ustawa o emeryturach i rentach z FUS ograniczyła uprawnienia emerytalne tych osób.

Stosownie do treści art. 184, ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli:

- 1) okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet i 65 lat - dla mężczyzn oraz
- 2) okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27.

Emerytura, o której mowa w tym przepisie przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego oraz rozwiązania stosunku pracy - w przypadku ubezpieczonego będącego pracownikiem.

Przepisami dotychczasowymi, do których odsyła ustawa o emeryturach i rentach z FUS jest tu rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r. Nr 8, poz. 43 ze zm.) (dalej: rozporządzenie). Stosownie do treści § 4 tego rozporządzenia pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) osiągnął wiek emerytalny wynoszący: 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn,
- 2) ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Stosownie do treści § 2 rozporządzenia okresami pracy uzasadniającymi prawo

do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy. Okresy pracy w szczególnych warunkach stwierdza zakład pracy na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach, wystawionym według stosownego wzoru lub w świadectwie pracy.

Mając na uwadze powyższe Sąd Okręgowy stwierdził, że sporny okres zatrudnienia wnioskodawcy stanowił okres pracy w szczególnych warunkach zgodnie z rozporządzeniem z dnia 07.02.1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Praca spawacza mieści się bowiem w wykazie A, Dział XIV, poz. 12 załącznika rozporządzenia z dnia 07.02.1983 r.

Sąd Okręgowy stwierdził zatem, że przepis art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z FUS ma zastosowanie wobec ubezpieczonego z tej przyczyny, że wykazał 15-letni okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Wobec powyższego Sąd Okręgowy uznał odwołanie jako zasadne i na podstawie art. 477 (14) § 2 k.p.c. przyznał H. S. prawo do emerytury od 1 lipca 2011 r., jak w pkt I sentencji wyroku.

W dalszej części uzasadnienia Sąd Okręgowy wskazał, że w orzecznictwie sądowym można odnaleźć wiele przykładów nieprawidłowego działania organu rentowego, za które organ ten „ponosi odpowiedzialność” i - w razie opóźnienia z tego powodu ustalenia prawa do świadczenia lub jego wypłaty - zobligowany jest do wypłaty należnych odsetek. Są to w szczególności wypadki bezpodstawnego pozostawienia bez rozpoznania wniosku strony o przyznanie prawa do świadczenia oraz nieprawidłowe orzeczenie w sprawie niezdolności do pracy do celów rentowych wydane przez Lekarza Orzecznika ZUS lub Komisję Lekarską ZUS (por. wyrok SN z 12 sierpnia 1998 r., sygn. akt II UKN 171/98, OSNAP nr 16/1999, poz. 521). Również błędna interpretacja przepisów - z czym, jak uznał Sąd Okręgowy, mamy do czynienia w niniejszej sprawie - mieści się w definicji nieprawidłowego działania organu rentowego, zaś konsekwencje takiego działania nie mogą obarczać ubezpieczonych. Stanowisko powyższe jest zgodne z utrwalonym na gruncie spraw o podobnym stanie faktycznym orzecznictwem. Błąd organu rentowego rozumiany jest w judykaturze bardzo szeroko (por. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 12 stycznia 1995 r., II UZP 28/94, OSNAPiUS 1995 nr 19, poz. 242). Oznacza on "każdą obiektywną wadliwość decyzji, niezależnie od tego, czy jest ona skutkiem zaniedbania, pomyłki, celowego działania samego organu rentowego czy też rezultatem niewłaściwych działań pracodawców albo wadliwej techniki legislacyjnej i w konsekwencji niejednoznaczności stanowionych przepisów", w tym także naruszenia prawa wskutek niewłaściwej wykładni obowiązujących przepisów (por. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 26 listopada 1997 r., III ZP 40/97, OSNAPiUS 1998 nr 14, poz. 429). Biorąc pod uwagę okoliczności zaistniałe w sprawie, w pkt II wyroku Sąd Okręgowy stwierdził odpowiedzialność pozwanego organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji.

Apelację od wyroku wywiódł pozwany organ rentowy, zarzucając naruszenie art. 118 ust. 1 a w związku z art. 18 i art. 32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. Nr 39, poz. 353 ze zm.).\

Pozwany organ rentowy zaskarżył powyższy wyrok w części, tj. w pkt 2 dotyczącym stwierdzenia odpowiedzialności pozwanego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji w sprawie

Wskazując na powyższe pozwany wniósł o uwzględnienie apelacji i zmianę zaskarżonego wyroku w zaskarżonej części, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego w części wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpatrzenia przez Sąd I instancji.

Zdaniem pozwanego nie można stwierdzić jego odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji w niniejszej sprawie, ponieważ wydając decyzję odmawiającą prawa do emerytury organ rentowy

nie dysponował materiałem dowodowym, który umożliwił (już na etapie postępowania przed organem rentowym) zaliczenie do okresów pracy w warunkach szczególnych spornego okresu pracy tj. okresu od 7 maja 1979 r. do 31 lipca 1989 t. z tytułu zatrudnienia w Stoczni (...).

Przedłożone zaświadczenie z dnia 17.11.2004 r. wydane przez syndyka (plik II - k. 43 akt) nie spełnia wymogów formalnych, nie wskazuje, czy praca na stanowisku spawacza wykonywana była stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Zaświadczenie nie określa także stanowiska zgodnie z przepisami rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07 lutego 1983 r. oraz według stosownego zarządzenia resortowego, pod które podlegał zakład pracy.

Z kolei Sąd I instancji wydał zaskarżony wyrok po dokonaniu przesłuchania wnioskodawcy i uwzględnieniu jego zeznań oraz po zapoznaniu się z nowym dokumentem, tj. książeczką spawacza okazaną przez wnioskodawcę na rozprawie. Jest to nowa okoliczność w sprawie. ZUS nie dysponował książeczką spawacza wnioskodawcy i nie mógł przesłuchać wnioskodawcy ze względu na ograniczone środki dowodowe, które mogą być uwzględnione w postępowaniu przed organem rentowym. Dopiero zatem postępowanie sądowe umożliwiło rozstrzygnięcie sporu.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja pozwanego organu rentowego nie zasługuje na uwzględnienie. Nie zawiera bowiem zarzutów skutkujących koniecznością zmiany bądź uchylecia zaskarżonego wyroku.

Przedmiotem sporu w niniejszej sprawie na etapie postępowania apelacyjnego pozostawała kwestia wynikającej z art. 118 ust. 1a ustawy o emeryturach i rentach z FUS odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji w sprawie.

We wskazanym powyżej zakresie Sąd Okręgowy przeprowadził stosowne postępowanie dowodowe, a w swych ustaleniach i wnioskach nie wykroczył poza ramy swobodnej oceny wiarygodności i mocy dowodów wynikające z przepisu art. 233 k.p.c.,

nie popełnił też uchybień w zakresie zarówno ustalonych faktów, jak też ich kwalifikacji prawnej, które mogłyby uzasadnić ingerencję w treść zaskarżonego orzeczenia.

W konsekwencji, Sąd odwoławczy oceniając jako prawidłowe ustalenia faktyczne i rozważania prawne dokonane przez Sąd pierwszej instancji uznał je za własne, co oznacza, iż zbędnym jest ich szczegółowe powtarzanie w uzasadnieniu wyroku Sądu odwoławczego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 listopada 1998 r., sygn. I PKN 339/98, OSNAPiUS z 1999 r., z. 24, poz. 776).

Zgodnie z art. 118 ust. 1a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j.: Dz. U. Nr 153 z 2009 r., poz. 1227 ze zm.) zmienionym przez art. 1 ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. (Dz. U. Nr 42 z 2009 r., poz. 338) w brzmieniu obowiązującym

od 1 kwietnia 2009 r. w razie ustalenia prawa do świadczenia lub jego wysokości orzeczeniem organu odwoławczego za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej

do wydania decyzji uważa się również dzień wpływu prawomocnego orzeczenia organu odwoławczego, jeżeli organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. Organ odwoławczy, wydając orzeczenie, stwierdza odpowiedzialność organu rentowego.

Przepis art. 118 ust. 1a obecne brzmienie zawdzięcza zmianie ustawy dokonanej po wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 11 września 2007 r. wydanemu w sprawie P 11/07, OTK-A 2007/8/97 (LEX nr 316047), w którym Trybunał stwierdził, że art. 118 ust. 1a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych rozumiany w ten sposób, że za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji uznaje się dzień wpływu prawomocnego orzeczenia tylko w sytuacji, gdy za nieustalenie tych okoliczności nie ponosi

odpowiedzialności organ rentowy, jest zgodny z art. 32 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz nie jest niezgodny z art. 45 ust. 1 Konstytucji.

W uzasadnieniu powyższego wyroku Trybunał Konstytucyjny wskazał, że należy zgodzić się z twierdzeniem, iż przez wyjaśnienie „ostatniej niezbędnej okoliczności” trzeba rozumieć wyjaśnienie ostatniej okoliczności koniecznej do ustalenia samego istnienia prawa wnioskodawcy do świadczenia. Zgodnie z brzmieniem art. 85 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j.: Dz. U. Nr 205, poz. 1585 ze zm.) zasadą jest wypłata przez organ rentowy ustawowych odsetek określonych w przepisach prawa cywilnego, jeśli organ nie dokona tej wypłaty w terminach przewidzianych w przepisach określających zasady przyznawania i wypłacania świadczeń pieniężnych z ubezpieczeń społecznych. Organ rentowy jest zwolniony jednak z obowiązku wypłaty odsetek, gdy opóźnienie w przyznaniu lub wypłaceniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które nie ponosi odpowiedzialności.

Jak dalej wywodził Trybunał Konstytucyjny w uzasadnieniu powyższego wyroku wydanie przez organ rentowy niezgodnej z prawem decyzji odmawiającej wypłaty świadczenia w sytuacji, gdy było możliwe wydanie decyzji zgodnej z prawem,

w szczególności, gdy ubezpieczony wykazał wszystkie przesłanki świadczenia oznacza, że opóźnienie w spełnieniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które organ rentowy ponosi odpowiedzialność, choćby nie można było mu zarzucić niestaranności

w wykładni i zastosowaniu prawa (por. wyrok Sądu Najwyższego z 25 stycznia 2005 r., sygn. akt I UK 159/04, OSNP nr 19/2005, poz. 308). Dzień doręczenia prawomocnego orzeczenia sądu, w razie gdy prawo do świadczenia zostało ustalone przez sąd, nie jest jedynym możliwym początkiem biegu terminu wydania przez organ rentowy decyzji

w sprawie ustalenia prawa do świadczenia i wypłaty tego świadczenia. Początek biegu tego terminu można wskazać wcześniej – byłby to dzień, w którym organ rentowy mógł ustalić to prawo, gdyby działał prawidłowo. Na gruncie dotychczasowych przepisów zasadą było,

iż organ rentowy w praktyce uznawał, że 30-dniowy termin wydania decyzji w sprawie świadczenia i jego wypłaty w razie, gdy prawo do świadczenia zostało ustalone przez sąd, biegnie zawsze od dnia doręczenia mu prawomocnego orzeczenia sądu, niezależnie od tego, co sprawiło, że to sąd, a nie organ rentowy, ustalił prawo. Po rozstrzygnięciu Trybunału termin ten powinien być liczony od dnia doręczenia wyroku sądu tylko wtedy, gdy ustalenie prawa do świadczenia dopiero w postępowaniu sądowym nie było następstwem okoliczności, za które ponosi odpowiedzialność organ rentowy. W przeciwnym wypadku, gdy opóźnienie

w ustaleniu prawa do świadczenia było spowodowane okolicznościami, za które odpowiada organ rentowy (np. błędna interpretacja przepisów, zaniechanie podjęcia określonych działań z urzędu, błędne orzeczenie lekarza orzecznika ZUS lub komisji lekarskiej ZUS

w sprawie niezdolności do pracy) termin ten będzie liczony od dnia, w którym organ rentowy, - gdyby działał prawidłowo - powinien był ustalić prawo do świadczenia.

Sąd Apelacyjny odnosząc się do stanu faktycznego niniejszej sprawy zwraca uwagę, że przez wyjaśnienie "ostatniej niezbędnej okoliczności" trzeba rozumieć wyjaśnienie ostatniej okoliczności koniecznej do ustalenia samego istnienia prawa wnioskodawcy

do świadczenia. Wyjaśnienie okoliczności niezbędnej do wydania decyzji oznacza dokonanie czynności mającej na celu ustalenie stanu faktycznego, czyli przeprowadzenie dowodów i ich ocenę. Zawarte w art. 85 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych określenie:

"nie ustalił prawa do świadczenia" oznacza zarówno niewydanie w terminie decyzji przyznającej świadczenie, jak i wydanie decyzji odmawiającej przyznania świadczenia, mimo spełnienia warunków do jego uzyskania (por. wyrok SN z dnia 15 października 2010 r.,

III UK 20/10, LEX nr 694242; wyrok SA we Wrocławiu z dnia 19 stycznia 2012 r., III AUa 1549/11, LEX nr 1124837).

Mając na względzie powyższe należy stwierdzić, iż nie miał racji apelujący twierdząc, że nie można stwierdzić jego odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji w niniejszej sprawie, ponieważ wydając decyzję odmawiającą przyznania wnioskodawcy prawa do emerytury pomostowej nie dysponował on materiałem dowodowym w postaci zeznań wnioskodawcy i jego ksiąteczki spawacza, a nadto, zaświadczenie z dnia 17 listopada 2004 r. wydane przez syndyka nie spełnia wymogów formalnych, nie wskazując, czy praca na stanowisku spawacza wykonywana była stale

i w pełnym wymiarze czasu pracy i nie określając stanowisk pracy wnioskodawcy w zgodzie z przepisami rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. oraz odpowiedniego zarządzenia resortowego.

Stosownie do treści art. 116 ust. 5 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, do wniosku w sprawie przyznania świadczeń powinny być dołączone dowody uzasadniające prawo

do świadczeń i ich wysokości określone w drodze rozporządzenia przez ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego. W stanie faktycznym niniejszej sprawy znajduje zastosowanie rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalne - rentowe i zasad wypłaty tych świadczeń (Dz. U. Nr 10, poz. 49 ze zm.).

Stosownie do treści § 21 w/w rozporządzenia środkiem dowodowym, stwierdzającym okresy zatrudnienia, są pisemne zaświadczenia zakładów pracy, wydane na podstawie posiadanych dokumentów, oraz legitymacje ubezpieczeniowe, a także inne dowody

z przebiegu ubezpieczenia. (ust. 1). Zaświadczenie zakładu pracy powinno w szczególności zawierać imię i nazwisko osoby, której dotyczy, datę podjęcia i ustania zatrudnienia oraz rodzaj wykonywanej czynności (ust. 2). Jeżeli zaś pracownik ubiega się o przyznanie emerytury lub renty z tytułu zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, zaświadczenie zakładu pracy powinno stwierdzać charakter i stanowisko pracy

w poszczególnych okresach oraz inne okoliczności, od których jest uzależnione przyznanie takiej emerytury lub renty (ust. 4). Środkiem dowodowym stwierdzającym okresy zatrudnienia mogą być również legitymacje służbowe, legitymacje związków zawodowych, umowy o pracę, wpisy w dowodach osobistych oraz pisma kierowane przez zakłady pracy

do pracownika w czasie trwania zatrudnienia (np. o powołaniu, mianowaniu, angażowaniu, zwolnieniu, wyróżnieniu, udzieleniu urlopu) (ust. 5). Przepis § 22 rozporządzenia stanowi natomiast, że okresy zatrudnienia mogą być udowodnione zeznaniami świadków,

gdy zainteresowany wykaże, że nie może przedstawić zaświadczenia zakładu pracy. Zeznania świadków przedstawia osoba ubiegająca się o przyznanie świadczenia. Jak wynika

z powyższego, w postępowaniu przed organem rentowym nie jest zatem możliwe udowadnianie okresów zatrudnienia innymi dowodami niż wyżej wymienione.

Niezależnie od powyższego należy wskazać, że rozporządzenie Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych

w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w § 2 ust. 2 wymaga, by okresy pracy w szczególnych warunkach zostały potwierdzone przez zakład pracy w świadectwie wykonywania pracy w szczególnych warunkach wystawionym według wzoru stanowiącego załącznik do przepisów wydanych na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia lub też

w „zwykłym” świadectwie pracy.

Z przepisów tych należy wyprowadzić wniosek, że dla uwzględnienia wniosku

o przyznanie prawa do emerytury w obniżonym wieku z tytułu pracy w szczególnych warunkach "danymi" mającymi wpływ na to prawo są dane świadczące o wykonywaniu tego rodzaju pracy, które winny być zamieszczone w odpowiednim świadectwie. Organ rentowy nie może uwzględnić wniosku nie dysponując "danymi" zamieszczonymi w odpowiednich dokumentach (por. wyrok SN z dnia 4 sierpnia 2009 r., I UK 77/09, LEX nr 558288). Należy przy

tym zwrócić uwagę, że świadectwo pracy, jak również innego rodzaju zaświadczenia potwierdzające charakter i okres zatrudnienia, nie mają mocy wiążącej zarówno dla pozwanego, jak i dla Sądu. Stanowią one bowiem jedynie domniemanie i podstawę do przyjęcia, iż okres pracy w nich podany jest okresem pracy w warunkach szczególnych, o którym mowa w art. 32 ust. 2 ustawy z 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS. Przedmiotowe świadectwa i zaświadczenia zakładu pracy traktuje się zatem jako dokumenty prywatne w rozumieniu art. 245 k.p.c., które stanowią jedynie dowód tego, że osoba, która je podpisała, złożyła oświadczenie zawarte w dokumencie. Jak każdy dokument nieurzędowy w rozumieniu art. 244 § 1 i 2 k.p.c. podlegają kontroli zarówno co do prawidłowości wskazanych w nim faktów, jak i co do prawidłowości wskazanej podstawy prawnej, gdyż podmiot wydający to świadectwo nie jest organem państwowym ani organem wykonującym zadania z zakresu administracji państwowej. Z tego względu również organ rentowy samodzielnie stwierdza spełnienie przesłanek do nabycia prawa do świadczenia i nie wiążą go zapatrywania podmiotów wystawiających dokumenty przedkładane przez wnioskodawcę na temat kwalifikacji prawnej zdarzeń mających znaczenie dla oceny wniosku. Ocena organu rentowego, choć samodzielna, nie może być jednak dowolna. Za dowolną należy przy tym uznać ocenę, która pomija fakt dysponowania przez organ wszystkimi danymi niezbędnymi do wydania prawidłowej decyzji.

Mając na uwadze powyższe Sąd Apelacyjny wskazuje, że zaświadczenie z dnia 17 listopada 2004 r. wydane H. S. przez syndyka – choć nie jest świadectwem wykonywania pracy w warunkach szczególnych w rozumieniu rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, to jednak stanowi wystarczający środek dowodowy na sporną między stronami okoliczność – będąc zaświadczeniem zakładu pracy, które stwierdza charakter, stanowisko i okres zatrudnienia wnioskodawcy w szczególnych warunkach, zgodnie z brzmieniem przepisu § 21 ust. 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalne - rentowe i zasad wypłaty tych świadczeń. Podkreślenia wymaga, że z zaświadczenia wynika jasno, iż H. S. od dnia 7 maja 1979 r. do dnia 31 lipca 1989 r. wykonywał pracę w szczególnych warunkach jako spawacz elektryczny w Stoczni (...) S.A. Omawiany dokument zawiera zatem dane niezbędne do ustalenia przez organ rentowy wykonywania przez wnioskodawcę w spornym okresie zatrudnienia w szczególnych warunkach. Organ rentowy z całą pewnością nie mógł mieć dalszych trudności z zakwalifikowaniem pracy na stanowisku spawacza elektrycznego jako pracy w szczególnych warunkach, albowiem pod poz. 12 Działu XIV wykazu A rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymienione zostały prace przy spawaniu i wycinaniu elektrycznym, gazowym i atomowodorowym. Również w zarządzeniu Ministra Hutnictwa i Przemysłu Maszynowego z dnia 30 marca 1985 r. w sprawie stanowisk pracy, na których wykonywane są prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w zakładach pracy resortu hutnictwa i przemysłu maszynowego ujęte zostało stanowisko pracy spawacza przy pracach wykonywanych bezpośrednio przy budowie i remoncie statków na stanowiskach znajdujących się na tych statkach, pochylniach, dokach i przy nabrzeżach (Dział III, poz. 90, pkt 37).

Odnosząc się w tym miejscu do uprawnienia syndyka masy upadłości do wystawienia H. S. zaświadczenia potwierdzającego zatrudnienie w warunkach szczególnych na stanowisku spawacza elektrycznego Sąd odwoławczy wskazuje, że w trakcie postępowania upadłościowego syndyk traktowany jest jako kierownik jednostki, przy czym z uwagi na status prawny jest tzw. zastępcą pośrednim, czyli dokonuje czynności prawnych we własnym imieniu, ale na rachunek upadłego tj. ze skutkiem prawnym dla niego (por. art. 160 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe i naprawcze; j.t.: Dz. U. z 2012 r. Nr 1112 ze zm.). Powyższe uprawnienie obejmuje również czynności z zakresu prawa pracy.

Zgodnie z art. 3 k.p. pracodawcą jest jednostka organizacyjna, choćby nie miała osobowości prawnej, a także osoba fizyczna, jeżeli zatrudniają one pracowników. Kto może reprezentować pracodawcę, wyjaśnia natomiast art. 31 k.p. Za pracodawcę będącego jednostką organizacyjną czynności w sprawach z zakresu prawa pracy dokonuje osoba lub organ zarządzający tą jednostką albo inna wyznaczona osoba. Mając na względzie powyższe definicje należy zatem uznać, że syndyk masy upadłości jest z mocy art. 3 (1) Kodeksu pracy organem uprawnionym do dokonywania czynności w sprawach pracowniczych, mimo działania organów upadłego pracodawcy. Organy upadłego na skutek ogłoszenia upadłości tracą bowiem z mocy samego prawa zarząd majątkiem upadłego, a w konsekwencji nie mogą dokonywać jakichkolwiek czynności prawnych i faktycznych dotyczących majątku stanowiącego masę upadłości (art. 75 Prawa upadłościowego i naprawczego).

Prowadząc przedsiębiorstwo upadłego, syndyk staje się pracodawcą dla wszystkich jego pracowników. Przejmuje zatem obowiązki i uprawnienia pracodawcy wynikające zarówno z kodeksu pracy, jak i innych przepisów regulujących prawa i obowiązki pracodawców i pracowników. Taką uchwałę siedmiu sędziów Sądu Najwyższego, podjętą dla starego jeszcze brzmienia zarówno kodeksu pracy, jak i przepisów upadłościowych (uchwała z 24 marca 1994 r., I PZP 5/94), potwierdza nowsze orzecznictwo. W wyroku z 18 czerwca 2002 r. (sygn. akt I PKN 171/01, OSNP 2004/7/121) Sąd Najwyższy uznał, że syndyk, który obejmuje z samego prawa majątek upadłego zarządza tym majątkiem i przeprowadza jego likwidację, kontynuując działalność upadłego pracodawcy uzyskuje z mocy samego prawa status podmiotu dokonującego za pracodawcę w upadłości czynności w sprawach z zakresu prawa pracy w rozumieniu art. 3 k.p. Czynności w zakresie prawa pracy nie zostały zdefiniowane w kodeksie pracy, jednak w doktrynie rozumie się przez to czynności prawne (np. zawarcie umowy o pracę) specyficzne dla stosunku pracy czynności kierownicze (np. wydawanie poleceń), jak i czynności materialno-techniczne, do których należy zaliczyć - w ocenie Sądu Apelacyjnego - wystawienie pracownikowi stosownego świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach bądź też zaświadczenia potwierdzającego powyższą okoliczność.

Jeśli zaś chodzi o kwestię wystawienia świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach według wzorca, o którym mówi § 2 ust. 2 rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze Sąd Apelacyjny zwraca uwagę, że wzorce te zawarte są w załącznikach do aktów wewnętrznego kierownictwa, które utraciły moc obowiązującą jako akty niezawierające przepisów powszechnie obowiązujących. Z tak sformułowanego odesłania nie można zatem wywodzić obowiązku zakładu pracy stosowania aktu wewnętrznego kierownictwa w zakresie posługiwania się wzorcem świadectwa wykonywania prac w szczególnych warunkach Tym bardziej organ rentowy nie może żądać okazania takiego dokumentu przez pracownika spotykającego się z odmową wydania go przez pracodawcę.

W konsekwencji powyższego nie znajduje potwierdzenia zarzut pozwanego jakoby ustalenie prawa wnioskodawcy do żadanego świadczenia było możliwe dopiero w związku z uwzględnieniem dowodów przeprowadzonych w postępowaniu sądowym, a mianowicie zeznań wnioskodawcy oraz książeczki spawacza. W ocenie Sądu II instancji zaświadczenie wystawione H. S. przez syndyka masy upadłości Stoczni (...) S.A. stanowiło wystarczającą podstawę do uznania, iż zatrudnienie wnioskodawcy w spornym okresie miało charakter pracy w szczególnych warunkach. Nadto, skoro w przedmiotowym zaświadczeniu wyraźnie wskazano, że H. S. zatrudniony był na stanowisku spawacza elektrycznego, to organ rentowy - jeśli miał wątpliwości co do prawdziwości tego stwierdzenia - mógł zażądać od wnioskodawcy przedłożenia książeczki spawacza, czego jednak nie uczynił. Sąd odwoławczy nie widzi przy tym konieczności przedstawienia przez ubezpieczonego książeczki spawacza na etapie postępowania administracyjnego przed organem rentowym, skoro załączył on stosowne zaświadczenie zakładu pracy potwierdzające jego zatrudnienie w spornym okresie w warunkach szczególnych zgodnie z wymogami rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalne - rentowe i zasad wypłaty tych świadczeń.

Reasumując powyższe, w ocenie Sądu Apelacyjnego organ rentowy miał możliwość wydania prawidłowej decyzji, znane mu były dowody przemawiające za uznaniem spornego okresu zatrudnienia wnioskodawcy za okresy pracy w szczególnych warunkach w rozumieniu art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z FUS a przedłożenie przez wnioskodawcę

w postępowaniu sądowym książeczki spawacza nie stanowiło ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania zaskarżonej decyzji. Błędna decyzja pozwanego organu rentowego była wyłącznie wynikiem niewłaściwej interpretacji przepisów prawa, co obciąża apelującego.

Trafnie w konsekwencji stwierdził Sąd Okręgowy, stosownie do treści przepisu art. 118 ust. 1a ustawy o emeryturach i rentach z FUS, odpowiedzialność pozwanego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania zaskarżonej decyzji.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Apelacyjny na mocy art. 385 k.p.c. orzekł, jak w sentencji wyroku.